

МИЛЛИЙ ХУНАРМАНДЧИЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШ АҲАМИЯТИ

Дилдора Султонова Муталлиевна

Наманган Шарқ тиллари ва хизмат кўрсатиш техникуми катта ўқитувчиси

Аннотация

Мақолада миллий хунармандчилик маҳсулотларини ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва рақобатбардошлигини ошириш йўллари келтирилган. Шу билан бирга хунармандчиликнинг турлари ва улар фаолиятин ривожлантиришнинг иқтисодий механизм ташкил қилиш тадбирлари келтирилган.

Калит сўзлар: хунармандчилик, унинг турлари, хунармандчилик ихтисосликлари, тикувчилик, тўқимачилик

Аннотация

В статье представлены пути развития производства национальных ремесленных изделий и повышения их конкурентоспособности. При этом приведены виды ремесел и меры по организации экономического механизма развития их деятельности.

Ключевые слова: ремесло, его виды, ремесленные специальности, пошив одежды, текстиль.

Annotation

The article presents ways to develop the production of national handicraft products and increase their competitiveness. At the same time, the types of handicrafts and measures for the organization of the economic mechanism for the development of their activities are presented.

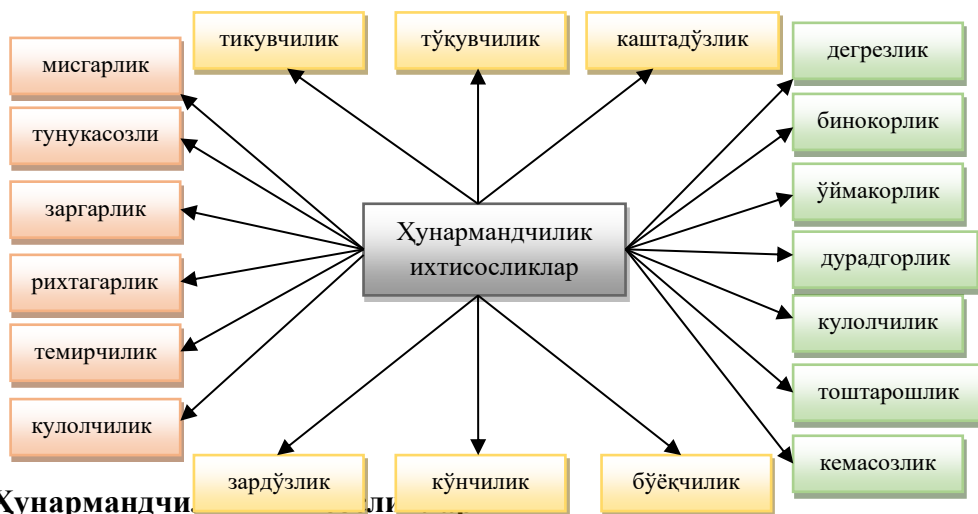
Key words: handicraft, its types, handicraft specialties, tailoring, textile

Ўзбекистонда миллий хунармандчилик соҳасига оид муаммони тадқиқ қилиш, ёшларнинг бандлик даражаси ва уларнинг миллий хунармандчилик соҳаларида самарали меҳнатлари, ички ва ташқи туризмни ривожлантириш йўллари, ўзбек миллий мероси сифатида халқ хунармандчилигининг жаҳонда намоён қилиниши, ундан кўзланган вазифа ва мақсадларни таҳлил этиш, муаммоларнинг асл моҳиятини кўрсатиш, ҳозирги кунда ҳам илмий, ҳам амалий жиҳатдан муҳим аҳамият касб этади. Ҳозирги кунда республикамизда миллий хунармандчиликнинг қўллаб-қувватланиши, ривожлантирилиши давлат сиёсати даражасига кўтарилганини кўриш мумкин. Ўзбекистон Республикаси Президенти ва ҳукумати томонидан қабул қилинган ҳукукий норматив ҳужжатлар миллий хунармандчиликнинг янада ривожланишига замин бўлди.

Республикамизда амалга оширилаётган чора-тадбирлар натижаси ўларок, бугунги кунда Хунарманд уюшмаси аъзолари сони 36 440 кишини ташкил қилмоқда, бу 2019 йилнинг шу даврига нисбатан 6440 (+14%) кишига кўпдир. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 28 ноябрдаги Фармонида мувофиқ хунармандчиликни ривожлантириш дастурига 50 миллион доллар миқдорда кредитлар ажратилган бўлса, 2020 йил апрел ойига келиб қўшимча яна 50 миллион доллар ажратилди. Яна бир мисол сифатида, усталар (хунармандлар) томонидан яратилган янги иш ўринлари ўтган йилга нисбатан 125 мингдан ошган. [6]

Ўзбекистон Республикаси президентининг 2019 йил 28 ноябрдаги “Хунармандчиликни янада ривожлантириш ва хунармандларни қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-4539-сонли қарорига асосан Наманган вилоятида хунармандчилик йўналишлари бўйича ихтисослаштириш ва уларга Ўзбекистон Республикасининг хориждаги дипломатик ваколатхоналарини бириктириш кўзда режалаштирилган.

Хунармандчилик инсоннинг ишлаб чиқариш фаолияти билан вужудга келиб, жамият ривожланиши давомида аста-секин деҳқончилик ва чорвачиликсан ажралиб чиқди, турли ижтимоий тарихий даврлар доирасида техника ривожини билан алоқадор ҳолда такомиллаша борди, турли ихтисосликларга ажралади.(1-расм)

1 расм. Хунармандчи...

Хунармандчилик бу миллий-анъанавий майда товар ишлаб чиқариш, оддий меҳнат қуроллари ёрдамида яқка тартибда ва қўл меҳнатига асосланган саноат туридир.

Мамлакатмизда йирик саноат ишлаб чиқариши вужудга келишига қадар ҳунармандчилик кенг тарқалган, кулоллик, дурадгорлик, темирчилик, бинокорлик, ўймакорлик, каштадўзлик, тикувчилик, тўқувчилик, заргарлик, тунукасослик соҳалари кейин ҳам сақланиб ривожланиб бормоқда.

Мамлакатимизда ҳунармандчилик қандай табиий ресурсларнинг мавжудлигига қараб, пахта ва пилла бор ерда тўқимачилик, сифатли тупроқ бор ерда кулолчилик, жун ва тери кўп ерда кўнчилик, шунга қараб косибчилик, ўрмонлар кўп ерда ёғочсослик, маъданларга бой ерларда темирчилик ва бошқалар ривож топган.

Мамлакатимизда ижтимоий-иқтисодий тараққиёти натижасида ҳунармандчиликнинг 3 тури шаклланган:[3]

- уй ҳунармандчилиги;
- буюртма билан маҳсулот тайёрлайдиган ҳунармандчилик
- бозор учун маҳсулот тайёрлайдиган ҳунармандчилик.

Мамлакатимизда яқка буюртмалар ва қимматбаҳо бадий буюмлар тайёрлайдиган ҳунармандчилик соҳаларигина (тикувчилик, этикдўзлик, гиламчилик, заргарлик, ўймакорлик ва бошқалар) сақланиб қолди.

Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда барча соҳалар қатори миллий ҳунармандчиликни унитила бошланган қадимий анъаналари ва мактаблари қайта тикланиб, ривожланиб ҳамда бойиб бормоқда. Марғилон шойи-атласлари ва дўппилари, Хива гиламлари, Нурота кашталари, Бухоро зардўзи буюмларининг довуғи етти иқлимга ёйилган. Қўли гул усталаримизнинг санъат асари даражасида тайёрлаган ҳунармандчилик маҳсулотлари бугун дунёнинг кўплаб музейларидан, халқаро кўرғазмалардан жой олиб, халқимизнинг ўзига хос турмуш тарзи, бебаҳо қадриятлари ва яратувчанлик салоҳиятини намоён етиб келмоқда.[5]

Ҳунармандчиликнинг тўқимачилик, косибчилик соҳаларида мода-дизайн хизматларидан фойдаланилса бозорларда савдосини ривожланишига олиб келади.[3]

Ҳозирги шароитида янги иқтисодий механизм ташкил қилиш ва қуйидаги аниқ тадбирларни амалга оширишни талаб қилади:

- импортни камайтириш ва истеъмолчилар учун ҳунармандчилик соҳаларида замонавий тўқимачилик, косибчилик, аксессуар маҳсулотларини ишлаб чиқариш.
- мода-дизайн ательеларни очиш, уларнинг фаолиятини кенгайтириш, харидорлар учун маҳсулотларни ишлаб чиқариш;
- харидорлар ҳунармандчилик маҳсулотларини сотиб олишда интернет сайтлар, ижтимоий тармоқлар орқали мода-дизайн маҳсулотларини каталогини шакллантириш ва уни мода тенденциялари ўзгаришидан келиб чиқиб янгилаб бориш ;
- реклама (эълон қилиш) фаолиятини кенгайтириш шунга мос полиграфия базаларини, видео, нашрни маҳсулотлар сифатини яхшилаш;

Ўрганишларимизга таянган ҳолда шуни таъкидашимиз мумкинки, ҳунармандчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш жараёнида унинг ривожланишига тўсиқ бўлувчи муаммолар ҳам мавжуд. Жумладан:

- хунармандларни маҳсулот ишлаб чиқариш учун хомашё (шу жумладан мис, қора металл, ипак ва ёғоч) билан таъминлашнинг қулай тизимини жорий этиш ҳамда қайта тикланадиган хомашё (тутзорлар, қаттиқ турдаги дарахтлар) базасини яратиш лозимлигига талабнинг юқорилиги;

- оммавий ахборот воситаларида хунармандчилик ва халқ амалий санъати тарихи ҳамда бугунги ривожини кенг тарғиб этувчи кўрсатувларни камлиги;

- хунармандчилик маҳсулотларини экспортга йўналтириш тизими ривожланмаганлиги.

Хунармандчилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажмлари бевосита хунармандчилик маҳсулотлари бозорининг ривожланишига таъсир кўрсатади.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, хунармандчилик соҳасида мода-дизайн хизматларини ривожлантиришда маркетинг тадқиқотларини ўтказиш ва шу асосида ўз стратегияларини ишлаб чиқиш орқали юқори қўшилган қийматли товар ва хизматларни ички ва ташқи бозорларда тўқимачилик маҳсулотларни кенг ассартиментли хунармандчилик маҳсулотларини яратиш, рақобатбардошлигини ошириш орқали туризмни ривожлантириш ва экспорт салоҳиятини ошириш каби имкониятларга эга бўламиз.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 17 ноябрдаги “Хунармандчиликни янада ривожлантириш ва хунармандларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5242-сонли Фармони
2. Ўзбекистон Республикаси президентининг 2019 йил 28 ноябрдаги “Хунармандчиликни янада ривожлантириш ва хунармандларни қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-4539-сонли қарори
3. Усмонов Қ., Содиков М., Бурхонова С. Ўзбекистон тарихи. Дарслик. – Т., 2005. - 478-б.
4. Kamilova X.X., Vohidova U.A. Loyihalash. O`quv qo`llanma.Toshkent -2017
5. <http://wikipedia.uz/>
6. Бутунжаҳон хунармандлар кенгаши Осиё-Тинч океани минтақасининг 38- Бош Ассамблеяси бўлиб ўтди. <https://chamber.uz/uzk/news/7100>